

Погодні умови вегетаційних періодів років дослідження були різноманітними. За теплозабезпеченням 2013–2016 рр. були кращими у порівнянні з середніми багаторічними даними. Так, у квітні середньодобова температура перевищувала норму на 0,8–3,0 °С, у травні – на 1,1–3,2 °С, у червні – на 2,1–2,7 °С (крім 2014 р., коли вона дорівнювала нормі), у липні – на 0,8–0,4 °С, у серпні – на 1,0–3,9 °С. Особливо спекотним видався серпень 2015 р., коли середньодобова температура дорівнювала 21,6 °С, а максимальна нерідко (13 днів) перевищувала позначку 30 °С (30,2–35,2 °С).

Визначення посухостійкості дерев клонів 'Джонаголда' польовим методом показало, що протягом 2013–2016 рр. вивчення всі досліджувані клони і контрольний сорт 'Джонагод' мали високу посухостійкість – 8,0–8,4 бала (9-тибальна шкала).

Одним із фізіологічних механізмів забезпечення високої посухостійкості є здатність рослин якнайдовше утримувати залишкову кількість води після зав'ядання. Розкрити цю властивість дозволяє лабораторне визначення водоутримувальної здатності листків. За чотири роки наших досліджень високим рівнем водоутримувальної спроможності характеризувалися дерева клонів 'ДП-7', 'ДП-8', 'ДП-12', 'ДП-13', 'ДП-14' і 'ДП-20' (5–6 годин). У решти спонтанних клонів цей показник був дещо нижчим (3–4 години – на рівні контрольного сорту 'Джонаголд'). Ступінь відновлення тургору у всіх клонів 'Джонаголда' коливався в межах 74–85 %. Найвищим цей показник був у клонів 'ДП-1', 'ДП-8', 'ДП-11', 'ДП-16' і 'ДП-17' (81–85 %).

Отже, високою стійкістю проти нестачі вологи (визначено лабораторним методом) відзначилися дерева клонів 'Джонаголда' 'ДП-1', 'ДП-4', 'ДП-5', 'ДП-6', 'ДП-8', 'ДП-11', 'ДП-13', 'ДП-16' і 'ДП-17' – 8,0–8,5 бала (10-ти бальна шкала). У решти спонтанних клонів цей показник коливався в межах 7,4–7,9 бала, а у контрольного сорту 'Джонаголд' – 7,6 бала.

За результатами чотирирічних досліджень кращими за посухостійкістю були клони 'Джонаголда' 'ДП-7', 'ДП-8', 'ДП-12', 'ДП-13', 'ДП-14', 'ДП-20', які на 0,4–0,9 бала переважали контроль за ступенем прояву цієї ознаки.

УДК 634.11:634.13:631

Толстолік Л. М., Красуля Т. І.

*Мелітопольська дослідна станція садівництва ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН,
вул. Вакуленчука, 99, м. Мелітополь, 72311, Україна, e-mail: l.tolstolik@ukr.net*

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ СОРТІВ ЯБЛУНІ І ГРУШІ ЗА МЕТОДИКОЮ ДЕРЖАВНОГО СОРТОВИПРОБУВАННЯ

Завершальним етапом селекційної роботи є виділення кращих елітних форм для подання заявки на сорт. На Мелітопольській дослідній станції садівництва проводили випробування 8 елітних форм яблуні і 11 – груші за методикою Державного сортовипробування. За комплексом ознак кращими виявилися елітні форми осіннього строку достигання: яблуні – 'Малахіт', груші – 'Олімпія', 'Яскрава'. Наводимо їх коротку характеристику.

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

‘Малахіт’ – форма створена в результаті схрещування сортів *‘Мелітопольське десертне’* (*‘Ренет Симиренка’* × *‘Кандиль китайка’*) і *‘Старкримсон’*. Дерево середньоросле. Зимостійкість вища за середню: зниження температури у середині зими до $-28,0^{\circ}\text{C}$ викликало слабе підмерзання деревини і кори на штамбах та розвилках. Проявляє високу стійкість бутонів на етапі відокремлення до весняного приморозку силою $-6...-8^{\circ}\text{C}$. Посухостійкість висока. В роки епіфітотій листки в середньому ступені вражаються паршею і слабко – борошнистою россою. У пору плодоношення дерева на карликовій підщепі вступають на 3–4 рік після садіння в сад.

В умовах зрошення урожайність вища за середню та висока – 20–26 т/га, максимальна досягає 38 т/га. Плоди вище середньої величини, масою 160–200 г. За морфологічними ознаками вони дуже схожі на *‘Ренет Симиренка’*, відрізняються більш округлою формою та крупнішим розміром. М’якоть середньої щільності і соковитості, солодка (7–8 балів). Вихід продукції вищого та першого товарних сортів високий – 83–96 %. Відзначається високою стійкістю плодів проти функціональних розладів під час зберігання в умовах штучного холоду.

‘Олімпія’ – одержана за схрещування сортів *‘Вікторія’* × *‘Мелітопольська 4103’* (*‘Бере Боск’* від вільного запилення). Форма сумісна з айвою А. Дерево середньоросле. Зимостійкість і посухостійкість високі (8 балів). У пору плодоношення на насіннєвій підщепі вступає на 5–6 рік, а на вегетативній – на 4-й. Урожайність висока, у насадженні на підщепі айва А в середньому становить 22,5 т/га.

Плоди великі, масою 220–260 г, правильної грушоподібної форми з червоним рум’янцем на сонячному боці, дуже привабливого зовнішнього вигляду (9 балів). М’якоть масляниста, дуже соковита, гармонійного кисло-солодкого смаку (8–9 балів).

‘Яскрава’ – створена в результаті схрещування сортів *‘Вільямс червоний’* × *‘Суперниця’* (*‘Бере Боск’* від вільного запилення). Форма сумісна з айвою А. Дерево слаборосле, в 11-річному віці на насіннєвій підщепі його висота не перевищує 2,0 м. Відзначається дуже компактною кроною, завдяки чому придатна для інтенсивних ущільнених насаджень.

Зимостійкість і посухостійкість високі (8 балів). У пору плодоношення на насіннєвій підщепі вступає на 4–5 рік, а на вегетативній – на 2–3-й. У насадженні на підщепі айва А урожайність висока, в середньому 20,8 т/га. Плоди великі, масою 180–210 г, привабливого яскраво-червоного кольору, високотоварні (вихід стандартної продукції 87–92 %). М’якоть масляниста, соковита, освіжаючого солодко-кислого смаку (7 балів).

Виділені елітні форми за своїми господарсько-біологічними показниками не поступаються розповсюдженим промисловим сортам та придатні для закладання інтенсивних насаджень у посушливих умовах Південного Степу України.